

Kiveen hakattu merkki muistuttaa Keisarin valarikosta ja suurtulvasta Valapaton viiva on suojelelun väärsti

Sata vuotta sitten Suomessa koettiin tulvakesä. Ilmiö lienee ollut niin poikkeuksellinen, että nähtiin tärkeäksi merkitä tulvakorkeus tiki-ajoiksi rantaviivien eri puolilla Suomea. Yksi tällainen merkkiviivi on Keiteleellä kirkonkyliän rannassa, päiväkodin puiston kohdalla.

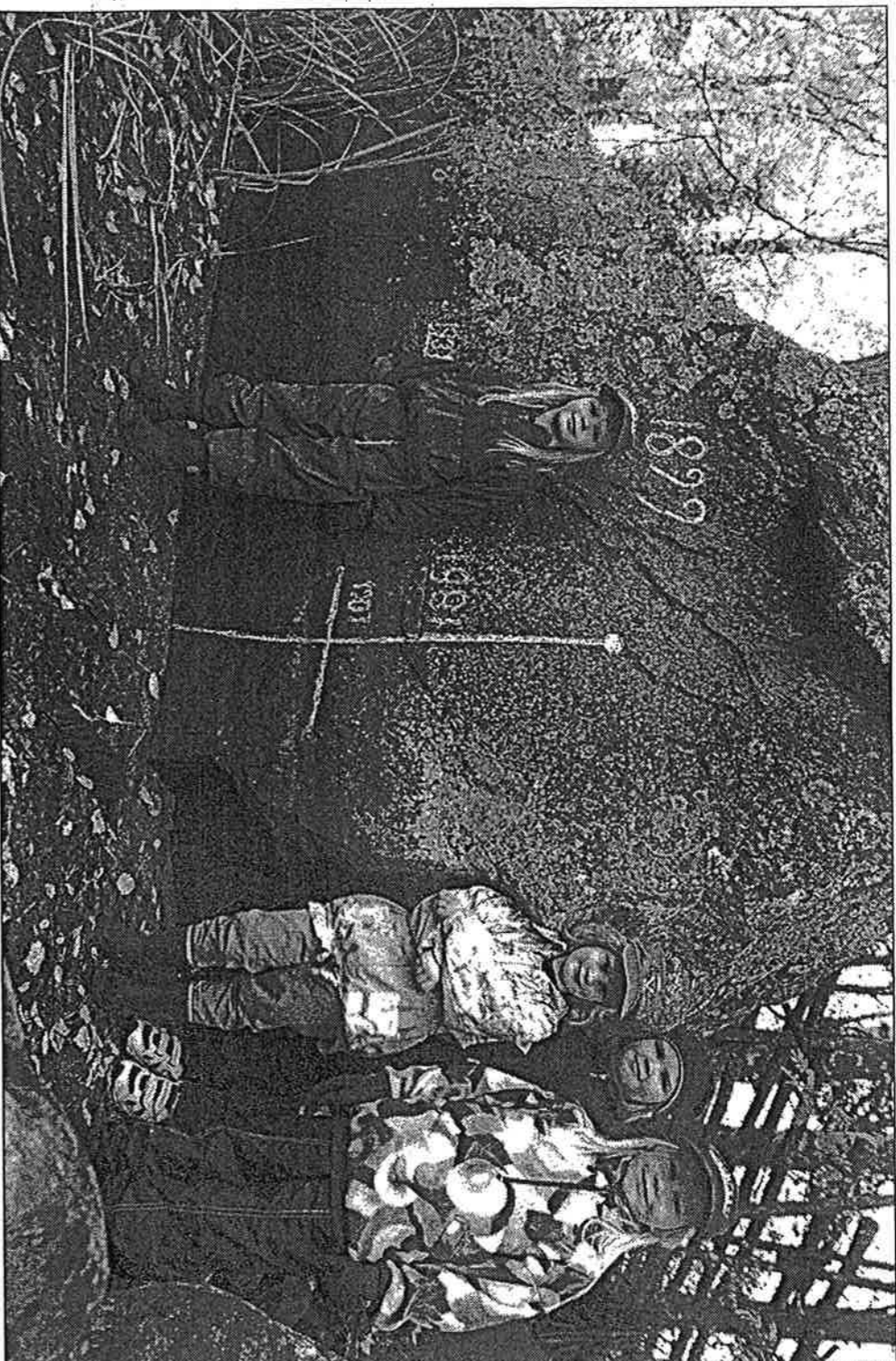
Vuoden 1899 tulvakorkeuden merkkiviiva kutsutaan valapaton tai valarikon viivaksi. Nimen historia juontaa Venäjän Keisari Nikolai toiseen, joka sata vuotta sitten helmikuun manifestilla säätöiden asevelvoitustensa Suomen armeijan sulauttamiseksi Venäjän armeijan. Suomalaisen mielestä keisari petti lupauksensa pitää voimassa Suomen perustuslain. Valanrikköjän, valapaton teko hakattiin tultymerkin muodossa Itäajoiiksi suomalaisiin rantakallioliittain tai kiiviin.

Tällä hetkellä Nilakan vedenpinta on arviolta 120-130 senttiä valapaton viivan alapuolella. Nykyisiä ja sadan vuoden takaisia vedenpinnan korkeuksia verrattaessa on muistettava, että jäätiköiden ja jäätiköiden maan kohoaminen on täälläkin ollut useita kymmeniä senttejä.

Merkkiviivi on suojelelun arvoinen

Jouko Aroaho Kuopion Museosta ja Markus Hiekkänen Museovirastosta Helsingistä ovat yhtä mieltä siitä, että valapaton viivan merkkiviivet ovat suojeleltaavia kohteita.

—Kyllä sadan vuoden takaiset vedenpinnan merkinnot alkavat olla muinaisjäännöksiä, joiden havaitseminen ei ole viivasta. Voisi ajatella, että merkkiviivien voisi ikäänkuin tapauttaman 100-vuotisuuden kunniksi hakata tämän hetkisen vedenkorkeuden. Se olisi eräänlaisia perinteen jatkamista, joka kuitenkin tulisi tehdä hyvällä maulla. Siis minikäänlaiset maalit eivät tule kysymykseen, Jouko Aroaho Kuopion museosta sanoo.

Keteleen kirkonkyliän rannassa on sata vuotta vanha merkintä 1800-luvun loppuun ennätystulvasta. Valapaton viivaksi kutsuttu merkki on verrattavissa muinaismuistomerkkeihin, ja on siksi suojeleltaava kohde. Kuvarassa ”mittatikkuina” tämän vuosikuhannan viimeisen vuosisadan päiväkohtilapsia: Laura Paananen 6 v., Annemari Mehtonen 4 v. Iiris Järveläinen 5 v. ja Noora Paananen 6 v.

Museoviraston Markus Hiekkänen on merkkiviivien suojelelun kannalla, koska onhan sata vuotta senään kunnioitettavaa pitkä aika.

—Mielestäni valapaton viivan sijainti ja merkinnän näyttävyys ratkaisevat jossain määrin sen suojelelun arvon. Ikänsä puolesta valapaton viiva on siinä hilkulla, määräteliäänkö se muinaismuistolaan liittin. Jos merkkiviivä ei suojelelailta, niin paikkakuntalaisten kannattaisi hoitaa suojelelun valkkapakaavan laadinnan yhteydessä.

Meillä ei ole esimerkkitaipaus, jossa valapaton viivamerkit: oli si joutunut uhauksi. Uskon kuitenkin, että jos kiven säilyttämisestä tulee hankaus, sen suojelelun vo koetaan korkeaksi. Hiekkänen sanoo.

Aroaho ja Hiekkänen eivät kumpikaan pysy sanomaan, kuinka laajalla alueella Suomessa valapaton viivoja on olemassa. Kumpikin pitää asian kartoittamista melentkintoisena tehtävänä.

Vesi laskee yhä

Tämän syksyn satella ei ole vielä ollut suurta merkitystä pohja- ja pintavesiin. Ympäristöviraston laskevien veden korkeutta Säviän mittauspisteessä tarkkaileva Matti Hirvonen kertoo, että Pielaveden ja Nilakan pinta laskee senttimetrin 3-4 päivässä. Vaikka sadetta tulisi, niin maa imee sen heti siisuksiinsa. Kestävä kauden ennen kuin kuivillaan olevat ojat alkavat

purkaa vettä järviin. Säviän virallinen lukema on painunut alle 220:nen.

Hirvonen kertoo tarkkaileensa Säviän vesinmittaa 27 vuotta eikä muista, että vesi olisi kertaakaan ollut näin alhaalla. Keväällä mittauksen alku oli 290 ja nyt siis 220, eli vesi on kesän aikana vajonnut noin 70 senttiä. Korkeimmillaan 27 vuoden aikana vesi on käynyt lukumassa 316. Hirvonen muistaa kulleensa tulvakorkeudesta, joka kirjattiin lukumaksi 330.